

**PEDAGOGIK ILMIY TADQIQOTLARDA NOVATSIYA VA INNOVATSIYALARNING
O'RNI**

Nuriddinova Gulnoza

Namangan davlat pedagogika instituti

Pedagogika nazariyasi va tarixi yo'nalishi 1- bosqich magistranti

E-mail: nuriddinovagulnoza24@gmail.com

Ilmiy rahbar: Qambarov Abdujabbor Boxroliyevich

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.20009767>

***Annotatsiya:** Pedagogik ilmiy tadqiqotlarda novatsiya va innovatsiyalar ta'lim tizimini rivojlantirishning muhim omili hisoblanadi. Mazkur maqolada novatsiya va innovatsiya tushunchalarining mazmun-mohiyati, ularning o'zaro bog'liqligi hamda pedagogik tadqiqotlardagi o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, innovatsion yondashuvlarning ta'lim samaradorligini oshirishdagi roli, interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, shaxsga yo'naltirilgan va kompetensiyaviy yondashuvlarning ahamiyati yoritiladi. Ta'lim tizimida innovatsiyalarni joriy etish bosqichlari, mexanizmlari va samaradorlik omillari ham ko'rib chiqiladi. Muallif pedagogik tadqiqotlarda innovatsiyalarni keng qo'llash ta'lim sifatini oshirish va zamonaviy raqobatbardosh shaxsni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etishini asoslab beradi.*

***Kalit so'zlar:** pedagogik tadqiqot, novatsiya, innovatsiya, innovatsion yondashuv, ta'lim sifati, AKT, kompetensiyaviy yondashuv, interfaol metodlar*

***Аннотация:** Новаторство и инновации в педагогических научных исследованиях являются важными факторами развития системы образования. В данной статье анализируется сущность понятий «новация» и «инновация», их взаимосвязь и роль в педагогических исследованиях. Рассматривается значение инновационных подходов в повышении эффективности обучения, включая интерактивные методы, информационно-коммуникационные технологии, личностно-ориентированный и компетентностный подходы. Также освещаются этапы и механизмы внедрения инноваций в образовательную систему, а также факторы их эффективности. Автор обосновывает, что широкое применение инноваций в педагогических исследованиях способствует повышению качества образования и формированию конкурентоспособной личности.*

Ключевые слова: педагогическое исследование, новация, инновация, инновационный подход, качество образования, ИКТ, компетентностный подход, интерактивные методы

Abstract: Innovation and novation play a significant role in the development of pedagogical research and the education system. This article analyzes the essence of the concepts of novation and innovation, their interrelation, and their role in pedagogical studies. It highlights the importance of innovative approaches in improving educational effectiveness, including interactive methods, information and communication technologies, learner-centered and competency-based approaches. The stages and mechanisms of implementing innovations in the education system, as well as the factors influencing their effectiveness, are also discussed. The author concludes that the purposeful application of innovations in pedagogical research enhances the quality of education and contributes to the formation of competitive individuals.

Keywords: pedagogical research, novation, innovation, innovative approach, education quality, ICT, competency-based approach, interactive methods

KIRISH. Hozirgi globallashuv va tezkor rivojlanish davrida ta'lim tizimi jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Zamonaviy ta'lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri – bu raqobatbardosh, mustaqil fikrlay oladigan, ijodkor va innovatsion yondashuvga ega shaxslarni tarbiyalashdir. Bunday vazifani amalga oshirishda pedagogik ilmiy tadqiqotlar muhim ahamiyat kasb etadi.

Pedagogik tadqiqotlar jarayonida yangiliklar kiritish, yangi metod va texnologiyalarni ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan “novatsiya” va “innovatsiya” tushunchalari alohida ahamiyat kasb etadi. Novatsiya – bu yangilik kiritish jarayoni bo'lsa, innovatsiya – bu yangilikni amaliyotga samarali tatbiq etish va undan natija olish jarayonidir.

Mazkur tezisdagi pedagogik ilmiy tadqiqotlarda novatsiya va innovatsiyalarning mohiyati, ularning ta'lim sifatini oshirishdagi roli hamda ularni amaliyotga joriy etish mexanizmlari keng yoritiladi.

1. Pedagogik ilmiy tadqiqotlarda novatsiya va innovatsiya tushunchalarining mazmun-mohiyati

Pedagogik ilmiy tadqiqotlar – bu ta'lim va tarbiya jarayonini ilmiy asosda o'rganish, yangi qonuniyatlarni aniqlash hamda samarali metodlarni ishlab chiqishga qaratilgan faoliyatdir. Ushbu jarayonda yangiliklar yaratish va ularni amaliyotga tatbiq etish muhim o'rin tutadi.

“Novatsiya” tushunchasi lotincha “novus” – yangi degan ma'noni anglatadi. Pedagogikada novatsiya deganda yangi g'oya, yangi metod, yangi texnologiya yoki yangi yondashuv tushuniladi. Novatsiya hali to'liq amaliyotda sinovdan o'tmagan bo'lishi mumkin, ammo u ilmiy jihatdan asoslangan bo'ladi.

“Innovatsiya” esa novatsiyaning rivojlangan bosqichi bo'lib, u amaliyotda sinovdan o'tgan, natija berayotgan yangilikdir. Innovatsiya ta'lim sifatini oshirishga, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Pedagogik tadqiqotlarda novatsiya va innovatsiya quyidagi jihatlari bilan ajralib turadi:

Yangilik yaratish va joriy etish

Ta'lim samaradorligini oshirish

Zamonaviy texnologiyalarni qo'llash

O'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan yondashuv

Novatsiya va innovatsiya o'zaro bog'liq tushunchalar bo'lib, biri ikkinchisining rivojlanishiga zamin yaratadi. Har qanday innovatsiya avval novatsiya sifatida shakllanadi.

2. Innovatsion yondashuvlarning pedagogik tadqiqotlardagi ahamiyati va samaradorligi

Innovatsion yondashuvlar pedagogik tadqiqotlarda muhim o'rin egallaydi. Ular ta'lim jarayonini yangilash, samaradorligini oshirish va zamonaviy talablar asosida rivojlantirishga xizmat qiladi.

Bugungi kunda ta'lim tizimida quyidagi innovatsion yondashuvlar keng qo'llanilmoqda:

1. Interfaol metodlar

Interfaol metodlar o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi. Bu metodlar orqali o'quvchilar mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va jamoada ishlash ko'nikmalarini egallaydi.

2. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT)

Zamonaviy texnologiyalar ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi. Elektron darsliklar, onlayn platformalar, multimedia vositalari o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi.

3. Shaxsiga yo'naltirilgan ta'lim

Bu yondashuvda har bir o'quvchining individual xususiyatlari hisobga olinadi. Natijada ta'lim jarayoni yanada samarali bo'ladi.

4. Kompetensiyaviy yondashuv

Bu yondashuv o'quvchilarda nafaqat bilim, balki amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan.

Innovatsion yondashuvlarning samaradorligi quyidagilarda namoyon bo'ladi:

O'quvchilarning bilim darajasi oshadi

Mustaqil fikrlash rivojlanadi

Ta'lim jarayoni qiziqarli va samarali bo'ladi

O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi hamkorlik kuchayadi

Shu sababli pedagogik tadqiqotlarda innovatsion yondashuvlarni qo'llash dolzarb masala hisoblanadi.

3. Ta'lim tizimida novatsiya va innovatsiyalarni joriy etish mexanizmlari

Ta'lim tizimida innovatsiyalarni muvaffaqiyatli joriy etish uchun ma'lum mexanizmlar zarur. Bu jarayon murakkab bo'lib, bir necha bosqichlarni o'z ichiga oladi.

1. Ilmiy asoslash

Har qanday yangilik ilmiy tadqiqotlarga asoslangan bo'lishi kerak. Bu bosqichda yangi metod yoki texnologiyaning nazariy asoslari ishlab chiqiladi.

2. Tajriba-sinov ishlari

Yangi g'oya amaliyotda sinovdan o'tkaziladi. Bu orqali uning samaradorligi aniqlanadi.

3. Joriy etish

Sinovdan muvaffaqiyatli o'tgan innovatsiyalar ta'lim muassasalarida keng joriy etiladi.

4. Monitoring va baholash

Innovatsiyalarning natijalari doimiy ravishda tahlil qilinadi va baholanadi.

5. O'qituvchilarni tayyorlash

Innovatsiyalarni joriy etishda o'qituvchilarning malakasi muhim rol o'ynaydi. Shu sababli ularni qayta tayyorlash va malakasini oshirish zarur.

Innovatsiyalarni joriy etishda quyidagi omillar muhim hisoblanadi:

Davlat siyosati va qo'llab-quvvatlash

Moddiy-texnik baza

Kadrlar salohiyati

Ilmiy tadqiqotlar natijalari

Agar ushbu omillar to'g'ri yo'lga qo'yilsa, ta'lim tizimida innovatsiyalar samarali ishlaydi.

Xulosa

Pedagogik ilmiy tadqiqotlarda novatsiya va innovatsiyalar muhim o'rin egallaydi. Ular ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, uning samaradorligini oshirish va zamonaviy talablar asosida rivojlantirishga xizmat qiladi.

Novatsiya yangi g'oyalarni yaratish bosqichi bo'lsa, innovatsiya ularni amaliyotga tatbiq etish va natijaga erishish jarayonidir. Har ikkala tushuncha bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lib, pedagogik tadqiqotlarning asosiy tarkibiy qismi hisoblanadi.

Innovatsion yondashuvlar ta'lim jarayonini yanada samarali, qiziqarli va natijador qiladi. Ular orqali o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalari rivojlanadi.

Shu sababli zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda innovatsiyalarni keng qo'llash, yangi metod va texnologiyalarni ishlab chiqish va joriy etish dolzarb vazifa hisoblanadi. Bu esa o'z navbatida ta'lim tizimining rivojlanishiga va jamiyat taraqqiyotiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi "Ilm-fan va innovatsiyalar to'g'risida"gi Qonuni. Toshkent, 2020. 10–20-b.
3. G'ulomov S.S. Pedagogika va innovatsion texnologiyalar. Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2021. 45–78-b.
4. To'xtaboyev A. Pedagogika asoslari. Toshkent: O'zbekiston, 2019. 90–115-b.
5. Karimova N. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Fan, 2022. 33–60-b.
6. UNESCO. Innovative Teaching and Learning Practices. Paris, 2019. 15–40-b.
7. OECD. Education and Innovation in Modern Systems. Paris, 2021. 22–55-b.